

U 76/2018 rd

Statsrådets skrivelse till riksdagen om ett förslag till Europaparlamentets och rådets förordning (om ändring av bevisupptagningsförordningen)

I enlighet med 96 § 2 mom. i grundlagen översänds till riksdagen Europeiska kommissionens förslag av den 31 maj 2018 till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av bevisupptagningsförordningen.

Helsingfors den 16 augusti 2018

Justitieminister Antti Häkkänen

Lagstiftningsråd Kirsi Pulkkinen

JUSTITIEMINISTERIET

PROMEMORIA
6.8.2018

EU/2018/1153

FÖRSLAG TILL EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING OM ÄNDRING AV BEVISUPPTAGNINGSFÖRORDNINGEN

1 Förslagets bakgrund och målsättning

Europeiska kommissionen lade den 31 maj 2018 fram ett förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av rådets förordning (EG) nr 1206/2001 om samarbete mellan medlemsstaternas domstolar i fråga om bevisupptagning i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur, nedan *bevisupptagningsförordningen*, (COM(2018) 378 final). Förslaget utgår från fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, särskilt från dess artikel 81 om civilrättsligt samarbete.

Samtidigt med förslaget framlades ett förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordningen (EG) nr 1393/2007 om delgivning i medlemsstaterna av rättegångshandlingar och andra handlingar i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur, nedan *delgivningsförordningen*, (COM(2018) 379 final).

Bevisupptagningsförordningen reglerar bevisupptagning mellan EU-medlemsstaterna i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur. En domstol i den stat som med stöd av bevisupptagningsförordningen framställer en bevisupptagningsbegäran ska översända den direkt till en behörig domstol i den mottagande staten.

Syftet med förslaget är att med hjälp av digitalisering och modern teknologi effektivisera och snabba upp samarbetet över gränserna vad gäller mottagande av bevis. Bakgrunden till förslaget är kommissionens strategi för en inre digital marknad i Europa (COM(2015) 192 final).

2 Förslagets huvudsakliga innehåll

Elektroniskt översändande av dokument

Enligt artikel 6 i den nuvarande bevisupptagningsförordningen ska framställningar och meddelanden översändas på snabbast möjliga sätt som den anmodade medlemsstaten har angett att den kan godta. Enligt förslaget ska artikeln revideras så att framställningar och meddelanden i regel ska översändas elektroniskt. Översändandet ska ske genom ett decentraliserat IT-system som sammanlänkar nationella IT-system via en skyddad och pålitlig infrastruktur för kommunikation. Handlingar ska kunna översändas på något annat sätt som den anmodade medlemsstaten godtar, om det på grund av oväntade och exceptionella avbrott i IT-systemet eller i andra exceptionella fall inte är möjligt att översända handlingar elektroniskt genom IT-systemet ovan.

Direkt bevisupptagning

Artikel 17 om direkt bevisupptagning föreslås bli reviderad så att den upptagande staten ska anses ha godtagit en framställan rörande direkt bevisupptagning, om staten som har gjort framställan inte har fått ett svar på den inom 30 dagar efter framställandet.

En ny artikel 17 a om direkt bevisupptagning via videokonferens föreslås bli införd i förordningen. Om en domstol inte ber en domstol i en annan medlemsstat att höra ett vittne, en part

eller en expert som bor i den andra medlemsstaten, ska enligt den föreslagna artikeln 17 a.1 den domstol som gjort framställan ta upp beviset direkt via en videokonferens, om utrustning för videokonferens är vardera domstolen till hands och domstolen som gjort framställan anser att användningen av den är lämpligt med beaktande av omständigheterna i det aktuella fallet.

Enligt den föreslagna artikeln 17 a.2 ska den direkta bevisupptagningen ske i domstolens lokaler. För att säkerställa respekten för grundprinciperna för lagen i den upptagande staten kan den centrala myndigheten i staten som tar emot framställan utse en domstol att delta i bevisupptagning via videokonferens. På begäran av den domstol som har gjort framställan ska den centrala myndigheten säkerställa att personen som hörs eller domaren biträds av en tolk.

En ny artikel 17 b om rätt för diplomatiska representanter och konsulära myndigheter att ta upp bevis föreslås bli införd i förordningen. Enligt artikeln ska diplomatiska representanter och konsulära myndigheter i fråga om en pågående rättegång i staten som de representerar utan någon framställan i förväg kunna höra en medborgare på en annan medlemsstats territorium.

Övriga bestämmelser

I förordningen föreslås en bestämmelse bli införd om att bevisvärdet av ett elektroniskt bevis inte får bestridas endast på den grund att det är i elektroniskt format (artikel 18 a).

3 Förslagets rättsliga grund och förhållande till subsidiaritetsprincipen

Förslaget utgår från fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget), särskilt från dess artikel 81.

Artikel 81 i EUF reglerar civilrättsligt samarbete mellan medlemsstaterna. Enligt artikel 81.1 ska unionen utveckla rättsligt samarbete i civilrättsliga frågor som har gränsöverskridande följder. Samarbetet bygger på principen om ömsesidigt erkännande av domstolsavgöranden och utomrättsliga avgöranden.

Förslagets rättsliga grund är korrekt och förslaget är förenligt med subsidiaritetsprincipen.

4 Förslagets konsekvenser

4.1 Kommissionens konsekvensbedömning

Förslaget är förbundet med kommissionens konsekvensbedömning (SWD(2018) 285 final) och en sammanfattning av den (SWD(2018) 284 final).

Syftet med förslaget är att öka effektiviteten och minska dröjsmål och kostnader vid gränsöverskridande rättegångar med bevisupptagning mellan medlemsstaterna. Särskilt elektroniska förbindelser och användning av videokonferenser ska effektivisera rättegångar. Förslaget förbättrar rättssäkerheten och den rättsliga tillgängligheten genom att parternas processuella rättigheter förbättras.

Enligt förslaget ska kontakten myndigheterna emellan med stöd av bevisupptagningsförordningen framdeles ske elektroniskt via e-CODEX-applikationer. Även i det samtidigt framlagda förslaget till delgivningsförordning föreslås att kontakthållningen myndigheterna emellan med stöd av förordningen i fråga framdeles ska ske elektroniskt via e-CODEX-applikationer. Kostnaderna för implementeringen av e-CODEX-applikationer utgörs av inköp

och underhåll av en server (connector) för ärendehantering samt implementering och underhåll av en applikation för datakommunikation (gateway). Det är fråga om en centraliserad e-CODEX-tjänst som används av alla domstolar. Europeiska kommissionen uppskattar att det kostar cirka 20 000 euro att köpa en server för ärendehantering. Utöver detta uppgår kostnaderna för implementeringen av alla e-CODEX-applikationer, integreringen i domstolarnas ärendehanteringssystem (AIPA) och testning till cirka 100 000 euro. Man kan uppskatta att implementeringen av två separata instrument i någon mån ger merkostnader, uppskattningsvis cirka 10 000—20 000 euro. Kostnaderna blir exaktare efter hand som det tekniska genomförandet preciseras. De totala kostnaderna påverkas också av att Finland i samband med tidigare projekt (iSupport och e-Evidence) delvis har tagit i bruk den nödvändiga infrastrukturen.

Förslaget ger medlemsstaterna även kostnadsbesparingar. Förslaget minskar postkostnaderna samt effektiviserar rättegångar och minskar den administrativa bördan och arbetskraftskostnaderna.

4.2 Konsekvenserna för Finland

Den gällande förordningen gör det möjligt att direkt höra ett vittne i en annan medlemsstat via videokonferens eller per telefon under en session i en finsk domstol, om den andra medlemsstaten ger sitt samtycke till detta. I så fall tillämpas finsk lagstiftning på hörandet. Enligt den nationella lagstiftningen kan ett vittne höras via en videoförbindelse eller per telefon (rättegångsbalken 17 kap. 52 §). Det krävs inte att hörandet sker i domstolens lokaler.

Enligt förslaget sker den direkta bevisupptagningen via en videokonferens i en domstolslokal i staten som har mottagit framställan. Förslaget ger rum för tolkningen av huruvida direkt bevisupptagning i fortsättningen är möjlig genom hörande på distans på något annat sätt.

I den finländska nationella lagstiftningen är fri bevisvärdering utgångspunkten, utifrån vilken domstolen vid bevisprövning fritt kan bedöma bevisvärdet av framlagda bevis (rättegångsbalken 17 kapitel 1 §). På grund av detta saknar den nationella lagstiftningen bestämmelser om bevisvärdet i elektroniska bevis.

5 Ålands behörighet

Enligt 27 § 23 punkten i Ålands självstyrelselag (1144/1991) har riket lagstiftningsbehörighet i fråga om rättstillämpning.

6 Nationell behandling och behandling i Europeiska unionen av förslaget

Utkastet till U-skrivelse om förslaget har behandlats i sektionen för rättsliga frågor (EU-35) genom skriftligt förfarande 28.6.—3.7.2018.

Förordningsförslaget torde behandlas i rådets arbetsgrupp för civilrättsliga frågor i oktober 2018.

7 Statsrådets ståndpunkt

Statsrådet anser att förslagets målsättningar bör understödjas. Det är viktigt att det gränsöverskridande samarbetet vid bevisupptagning i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur effektiviseras och snabbas upp genom digitalisering och ny teknologi. Statsrådet understöder att användningen av elektroniska medel främjas för kontakten mellan myndigheter och för bevisupptagning. Syftet med förslaget är också att förbättra parternas rättsskydd och tillgängligheten till rättssäkerhet.

U 76/2018 rd

Detaljerna i ändringsförslagen bör ännu analyseras och man bör se till att kraven på parternas rättssäkerhet beaktas i regelverken. Under förhandlingarna bör man också sträva efter att göra bestämmelserna tillräckligt smidiga så att förändringarna inte onödigt begränsar användningen av sådana fungerande förfaranden vid gränsöverskridande bevisupptagning som är möjliga enligt den nuvarande förordningen. Förslagets ekonomiska konsekvenser bör bedömas närmare under förhandlingarna.